

Smittskydd & Vårdhygien

I DALARNA

Anders Lindblom, smittskyddsläkare	023-49 23 26
Bodil Petersén, smittskyddssköterska	023-49 07 84
Marianne Janson, hygiensjuksköterska	023-49 02 75
Annica Blomkvist, hygiensjuksköterska	023-49 03 22
Pia Haqwinzon, assistent	023-49 07 85
Astrid Danielsson, bitr smittskyddsläkare	023-49 28 62
Fax	023-49 07 72
E-post	smittskydd.dalarna@ltdalarna.se
Hemsida	www.ltdalarna.se/smittskydd

Nr 1/2009

I år har vi i Dalarna fått njuta av en särdeles snörik vinter. De senaste åren har det i stället för snö och skidåkning varit influensa som upptagit en smittskyddsläkares tid denna årstid. Säsongens influensa kom lite tidigare än den gjort de senaste åren, egentligen vid den tidpunkt när den av tradition brukar komma. I skrivande stund har vi passerat toppen. Årets influensavaccin har haft god skyddseffekt. Däremot har det noterats resistens mot Tamiflu hos influensa A/H1N1. I år har influensa A/H3N2 dominerat och här fungerar Tamiflu fortfarande bra. I Europa har 98 % av influensa A/H1N1 varit resistent mot Tamiflu. Med tanke på resistensutvecklingen är det än en gång viktigt att påpeka att influensavaccination är det bästa sättet att skydda sig mot influensa.

I detta nummer presenterar vi statistik över anmälningspliktiga sjukdomar. Noteras kan att fall av antibiotikaresistenta bakterier ökar. Detta är ett allvarligt hot mot folkhälsan då vi inte har nya antibiotikagrupper under utveckling. För att minska resistensutvecklingen är det viktigt att tänka på att använda rätt antibiotika på rätt indikationer. Ett nationellt åtgärdsprogram har arbetats fram av STRAMA (samverkan mot antibiotikaresistens) som bland annat innebär att cefalosporin- och kinolonanvändning skall minska till förmån för penicillin- och aminoglykosidbehandling. Inom detta område har vi en del att arbeta med i Dalarna även om vi idag, med nationella mått, har en gynnsam resistenssituation. Det är viktigt att vi inte sprider resistent bakterier inom vården och den absolut viktigaste åtgärden är att följa basala hygienrutiner.

Under 2008 har utbrott av hepatit A skett i Tjeckien, Lettland och Litauen. Utbrotten har startat hos intravenösa missbrukare och sedan spridit sig. Även turister har drabbats. Utbrotten är i avklingande men fortfarande rekommenderas hepatit A-vaccination vid resa till dessa länder.

Tyskland och Frankrike har drabbats av utbrott av kokoppor (cowpox). Viruset har gnagare som naturlig reservoar. Människan smittas oftast av katt som infekterats av gnagare. Utredningen av det aktuella utbrottet pekar mot att råttor som hålls som sällskapsdjur är smittkällan. Råttorna är importerade från Tjeckien. Symtomen på sjukdomen utgörs av blåsor och knotttror samt feber och lokal lymfkörtelsvullnad.

För närvarande pågår ett utbrott av meningit orsakat av meningokocker grupp A i Nigeria. Till dags datum har 5 323 insjuknat och 333 har avlidit. Resenärer till Nigeria och närliggande länder som Niger och Chad rekommenderas därför vaccination.

Antibiotikaresistenta bakterier

	<u>1998-2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
MRSA	2,4	1	5	5	9	15	24
Pneumokock, nedsatt pc	3	1	5	11	4	7	4
ESBL						40	85
VRE						1	0

MRSA

Här fortsätter ökningen från tidigare år. Majoriteten (13) är smittade i Sverige. Tidigare har de flesta blivit smittade under sjukhusvård utomlands så här har vi ett trendbrott. Det är viktigt att vi inom sjukvården är observant på att allt fler patienter som inte varit utomlands kan vara bärare av MRSA.

ESBL

ESBL blev anmälningspliktig först 2007. Före 2005 hade vi endast något enstaka fall vartannat eller varje år, så här ser vi en exponentiell ökning av antalet fall. Bakterierna som bar på ESBL var i 72 fall E coli, 12 fall Klebsiella pneumoniae och 1 fall annan gramnegativ tarmbakterie.

Mykobakterier

	<u>1998-2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
Tuberkulos	9,2 (5,2)	12(10)	10 (7)	15 (5)	20 (14)	11(10)	22 (19)
Atypiska mykobakterier	5,2	4	6	5	3	5	8

(Anger utländskt ursprung)

Tuberkulos

I 3 fall rörde det sig om inhemsk smitta. Av övriga fall var 14 smittade i Afrika, 4 i Asien och 1 i Sydamerika. Lungtuberkulos och lymfkörteltuberkulos var vanligast med 10 fall var. Förutom dessa fall behandlades 3 barn för latent tuberkulos.

<u>Övriga sjukdomar</u>	<u>1998-2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
Dengue	-	-	2	2	0	0	1
Invasiv Haemo influenzae	1,4	0	1	4	6	6	8
Invasiv grupp A streptokock				15	13	20	27
Invasiv meningokock	1,8	0	1	0	0	3	3
Invasiv pneumokock	-	-	-	58	40	51	60
Kikhosta	85	24	20	19	14	5	6
Legionella	1,6	1	1	2	0	3	4
Listeria	2,8	1	0	0	1	1	2
Malaria	2,2	2	2	2	1	2	3
Psittacos	0	0	0	0	0	0	0
Påssjuka	0,4	0	0	2	3	3	1
Sorkfeber (Nephro.epidem)	4,2	15	2	8	17	48	18
Tularemi	12,2	203	15	4	11	4	41
Viral meningoencefalit				5	3	5	14

Denguefeber

En person som blev smittad i Thailand.

Invasiv Haemophilus influenzae

Inga barn fanns bland fallen. Den yngsta var 36 år.

Kikhosta

1 fall var i åldersgruppen (1990-1995) då vaccination ej genomfördes. 2 barn med kikhosta var knappt månadsgamla, dvs i den ålder då kikhosta är en allvarlig sjukdom.

Malaria

Alla fall smittade i Afrika. Av de 3 fallen hade 2 ej tagit malariaprofylax. Den som trots profylax insjuknat, hade tagit Doxyferm.

Sorkfeber

Färre fall än förra året. 5 var smittade i Älvdalen och 3 i Orsa, övriga fall var spridda över länet.

Tularemi

Fler fall än året innan. Av smittorter dominerade Vansbro (14), Gagnef (12), Malung (4) och Leksand (4). Som vanligt ses en anhopning av fall efter Dalälvens utbredning.

Viral meningoencephalit

6 fall av TBE (Tick Borne Encephalitis) varav 2 var smittade i Dalarna.

Mag-och tarminfektioner

	<u>1998-2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
Amöbainfektion	9,2	6	3	4	0	2	1
Campylobacter	257,6 (70,6)	237 (93)	192 (61)	207 (67)	210 (63)	219 (69)	245(75)
EHEC	0,8	3	4	4	1 (0)	3 (3)	3(2)
Giardia	23,2	10	17	27	14 (1)	22(1)	50(5)
Salmonella	115,6 (11)	117 (17)	103 (16)	116 (15)	164 (21)	142(31)	187(22)
Shigella	9,8 (0,8)	12 (-)	13 (-)	25 (5)	5 (0)	14(0)	15(1)
Tyfoid	0	0	0	0	0	0	0
Yersinia	11,8	11	20	24	12 (10)	14(10)	13(11)

(inhemska fall)

Campylobacter

75 av 245 var smittade i Sverige. Noterbart är att många (57) smittades i Thailand.

EHEC

1 barn i 3 års ålder avled. Smittkällan i detta fall kunde inte påvisas.

Giardia

De länder som dominerar som smittland är Irak (16), Sverige (5), Norge (5), Somalia (4) och Indien (4). Några av de smittade har varit barn i förskoleålder. Det är viktigt att tänka på att behandla barnen och förvissa sig om att de är smittfria innan de börjar på förskola, då sjukdomen lätt sprids i förskolemiljö. Det är också viktigt att smittspåra. Hela familjen provtas och ev bärare behandlas, även om de är symptomfria.

Salmonella

187 fall varav 22 smittade i Sverige. Även här ses en ökning bland Thailandresenärer. De vanligaste smittländerna var Thailand (64), Grekland (18), Tunisien (14), Turkiet (12), Egypten (10), Spanien (9) och Indien (7).

Shigella

Inga fall av inhemsk smitta.

Hepatiter

	<u>1998-2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
Hepatit A	5 (2,4)	7 (5)	1 (1)	0	0	1	1
Hepatit B totalt	20,2	39	34	36	30	34	41
Hepatit B akuta	3,8	5	3	3	1	3	2
Hepatit C	55,4	43	56	42	26	44	45
Hepatit D	0,2	0	0	0	0	0	0
Hepatit E	0	1	1	1	0	0	0

(inhemska fall)

Hepatit A

1 fall sannolikt smittat i Norge.

Hepatit B

2 fall av akut hepatit B. En person smittades sexuellt i Thailand. I det andra fallet är smittvägen okänd.

Hepatit C

I majoriteten av fallen är intravenöst missbruk smittvägen. I 3 av fallen anges blod/blodprodukter som smittväg.

Sexuellt överförda infektioner + HIV

	<u>1998-2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
Gonorré	9,2	5	6	13	5	16	14
betalaktamas +	1,4	2	1	5	5	4	1
HIV-infektion	4	9	10	10	15	11	13
Klamydiainfektion	581,6	838	1002	910	908	2444	1579
Syfilis	1,2	0	3	0	8	2	4

Gonorré

11 är smittade i Sverige. I 12 av fallen rör det sig om heterosexuell smitta, i de resterande 2 fallen rör det sig om homosexuell smitta.

HIV

1 är smittad i Sverige, i övrigt är alla smittade utomlands.

Klamydia

Färre fall än förra året vilket visar att behandling och smittspårning har effekt. Vi har under hela 2008 kunnat diagnostisera, behandla och smittspåra den muterade formen av klamydia. Alla i länet som arbetat med klamydia har lagt ner ett fantastiskt arbete med att ta emot det ökade antalet patienter och provtagit dessa. Orsaken till att vi så snabbt kommit tillrätta med den muterade formen av klamydia är det arbete mikrobiologen i Falun lagt ned på att snabbt anamma ny diagnostik och ta emot det ökade antalet prover. Utan detta arbete skulle nedgången i klamydiafrekvensen kommit långt senare och många fått lida i onödan.

Ny bok om barnvaccinationer

Socialstyrelsens har i dagarna kommit med en kunskapsöversikt riktad till hälsovårdspersonal, *Vaccination av barn, det svenska barnvaccinationsprogrammet*. Boken tar upp de vacciner som ingår i vårt svenska barnvaccinationsprogram och beskriver kortfattat sjukdomarna vi vaccinerar emot. Praktiska frågor, som t ex och hur man kompletterar vaccinationer hos barn som är ofullständigt vaccinerade, vaccinationsteknik och kontraindikationer, diskuteras också. Boken kostar 136:- och kan beställas hos Socialstyrelsen på adress: <http://www.socialstyrelsen.se/Publicerat/> Artikelnumret är **2008-126-9**. Den kan också laddas ner.

Hygiensköterskorna har ordet

Sveriges kommuner och landsting har som mål att inför utgången av 2009 halvera de vårdrelaterade infektionerna. Vid den senaste punktprevalensmätningen i höstas låg siffran för de vårdrelaterade infektionerna på drygt 9 % för landstinget Dalarna. Siffran för riksgenomsnittet var cirka 11%. Att så många patienter drabbas kan inte anses acceptabelt.

Den enskilt viktigaste åtgärden för att kunna åstadkomma en minskning är att all personal inom hälso- och sjukvården konsekvent arbetar efter basala hygienrutiner. Det är av största vikt att den som vårdar patienterna har tagit del av de hygienregler som finns i landstinget och känner sig trygg i sitt sätt att arbeta därefter. På så sätt kan risken för smittspridning minimeras. På vårdhygien arbetar vi fortlöpande med att föra ut budskapet om de basala hygienrutinernas betydelse genom information, utbildningar och hygienronder.

Inför den stundande sommarsesongen kommer nya medarbetare till våra enheter. Vilken kunskap man har när det gäller basala hygienrutiner varierar beroende på utbildning och tidigare erfarenhet från vårdarbete. Vi kommer därför att genomföra utbildningar i basala hygienrutiner för alla semestervikarier. Utbildningstillfällena kommer att förläggas vid våra sjukhus i länet. I Mora är datum fastställt till 8/6. För övriga återkommer vi med mera information längre fram.

I samband med vårens stora hygiensatsning inom Landstinget Dalarna har vi tagit fram informationsmaterial, bl.a en broschyr som handlar om klädregler och basala hygienrutiner. Tanken är att all personal som arbetar i vården ska få ett exemplar. Även patienternas händer har betydelse i smittspridningssammanhang. Därför har vi också tagit fram en folder som uppmanar våra patienter till en god handhygien. Detta material finns hos oss på Smittskyddsenheten. Hör av er då ni behöver fler exemplar.

Som vi tidigare har berättat så har vi nu i Sverige en inhemsk spridning av VRE (vancomycin resistent enterokocker). Flest fall har hittats i Stockholmregionen, framför allt på Huddinge sjukhus, och Västmanland. Därför ska de patienter som de senaste 6 månaderna vårdats i Stockholm eller Västmanland screenas avseende VRE.

Det inträffar nu och då att vi hittar en patient som bär på multiresistenta bakterier och som har vårdats på en sal tillsammans med andra patienter. För att underlätta arbetet för er ute på avdelningarna, har vi gjort en brevmall som ni kan använda er av i smittspårningsarbetet. Brevet är riktat till de patienter som skrivits ut från avdelningen och som bör provtas.

Vi vill också göra er uppmärksamma på att sjukvårdsrådgivningen.se har bytt namn till 1177.se. Där går det bl.a att finna information om reseråd och vaccinationer. Namnbytet innebär även att handboken för hälso- och sjukvård har ändrad webbadress och hittas numera på www.1177.se/handboken